

Column

Hans Huisman

Ga naar de mieren, luiaard, kijk hoe ze werken en word wijs

U, lezer, bent een flink deel van uw tijd bezig met wetenschap, of met een beetje wetenschap.

U en ik, wij zijn steeds bezig om onze kennis en ons begrip van de omgeving stukje bij beetje te vergroten en om te proberen die stukjes zinvol samen te voegen. Wat dat betreft lijken we op mieren die rusteloos door elkaar draven en stukjes stro vooruit slepen en dan weer achteruit. Mieren zullen dat wel doen uit een bepaald instinct; wij zwoegen in de vage hoop ooit tot een afgerond geheel te komen.

De dichter zei het al:

Volgens de Bijbel horen mieren

tot de ijverigste dieren.

Daarom koesteren wij de hoop.

Bestudeer hun levensloop.

Bij, zonder mieren, zich bezinnen

kan men alleen maar garen spinnen.

Foto: Jinze Noordijk

Maar wat beweegt ons nu eigenlijk, bij al dat gedraaf? Nieuwsgierigheid, zeker. Of weetgierigheid, als u dat woord liever gebruikt. Maar er moet meer zijn. De mens heeft zichzelf altijd ervaren als een klein wezen, omringd door geweldige machten. In de botsing van die krachten moest hij zich handhaven. Vanaf het begin zal hij zich ingespannen hebben om zijn omgeving beter te begrijpen en daarmee te beïnvloeden. Wetenschap dus, om te kunnen voorspellen en te beheersen.

Wat heeft dat ons gebracht? In een bepaald opzicht onnoemelijk veel. Wij zijn meester over een flink stuk van de natuur en dat verschaft ons veel veiligheid en gezondheid. Een lang leven en veel gemakken. Maar zijn we daardoor zelf verbeterd? Weinig, lijkt het. Wij beheersen de natuur om ons heen, maar onze eigen natuur nauwelijks. Nog dagelijks storten individuen of grote groepen mensen een berg ellende uit over andere individuen en andere groepen. Het is niet veel met de mens, zou je kunnen zeggen, en het is erg onzeker of het ooit wat wordt. Vroeger geloofden we ernstig in de vooruitgang. Kennis en wetenschap zouden de mensheid vooruit helpen. Maar tegenwoordig zijn er wat dat betreft meer twijfelaars dan gelovers.

Ons bestaan is een bont samenspel van krachten, gelijkgerichte en tegenovergestelde, goede en kwade, bedreigende en helende. Juist de tegenstellingen geven op een bepaalde manier spanning en evenwicht aan ons leven. In het boek der Psalmen staat al in het begin een prachtig gedicht dat dit

treffend weergeeft. De schrijver loopt onder de oosterse sterrenhemel en raakt vol ontzag voor de schepper van dit geweldige heelal. Wat is de mens dat Hij aan ons denkt? Een nietig stipje en toch hebt Gij hem bijna tot een god gemaakt. De dichter is koning David. Niet dat dat helemaal zeker is. De meeste gelovigen zitten daar niet mee. In die tijd was het gewoonte om je manuscript de naam te geven van een belangrijk persoon, om er zodoende meer glans aan te verlenen. Tegenwoordig mag dat niet meer; alles wat ook maar in de verte zweemt naar plagiaat of vermenging is taboe. Je hebt zo een proces aan je broek. Terzijde: u moet weten, lezer, dat ik eigenlijk de naam van Harry Mulisch onder dit stukje had willen zetten, maar de redactie heeft me bezworen om alleen mijn eigen, vrijwel onbekende, naam te gebruiken.

Welnu, wetenschap brengt ons in dezelfde positie van tegendelen. Vaak lijkt het of we bijna alles kunnen en uiteindelijk kunnen we nauwelijks iets. Wetenschappers uit vroegere tijden hadden het daarin makkelijker dan wij. Zij deden de meest verrassende ontdekkingen over het vernuft en de rijkdom van de natuur en genoten argeloos van de orde, die de Schepper in de chaos had aangebracht. Zij konden er niet genoeg van krij-

*... volgens de Bijbel horen mieren
tot de ijverigste dieren ...*

gen. Die benijdenswaardige gemoedstoestand is tegenwoordig zeldzaam geworden. Hoewel.... Einstein, toch niet de eerste de beste, vertelt dat hij soms ontroerd raakt door de schoonheid en onontkoombaarheid van de logica, die de basis van de natuurwetten vormt. Maar, laat hij er op volgen, die ontroering is ook een vlucht. Een vlucht uit de pijnlijke ruwheid en de troosteloze leegte van het dagelijkse leven.

Het is duidelijk dat mensen tegenwicht zoeken voor de ellende om hen heen. Natuurlijk hebben ze uitgezien naar andere wapens. Humor heeft daar een functie. Kunst biedt een ander wapen: schoonheid, woorden, ideeën. Sublimatie van allerlei tekorten.

Wetenschap, kunst, religie, de grote drie in de strijd tegen bedreigende machten binnen en buiten ons, we zijn ze nu alle drie tegengekomen. Zou kleinkunst dezelfde functie hebben? Ik weet het niet, ik denk het eigenlijk wel. We moesten het maar eens proberen, tenslotte is daar weinig kunst aan.

Het jongste NAVO-topberaad

kwam met verrassend resultaat.

De strijd met IS vraagt nieuwe wetten:

verlof het agressieve onzelveheersbeest in te zetten.

Hans Huisman dwaalt als amateur door Naturalis Biodiversity Center, kj.huisman@hetnet.nl.